

NUOTOLINIS PRADINIŲ KLASIŲ MOKINIŲ MOKYMAS: IŠŠŪKIAI IR GALIMYBĖS

Parengė:

Daiva Jakavonytė-Staškuvienė, Vytauto Didžiojo universiteto Švietimo akademijos profesorė,
Europos Komisijos Europos mokyklų ikimokyklinio ir pradinio ugdymo inspektorė

Kalbėdama apie nuotolinį mokymą(si) norėčiau pabrėžti, kad **labai svarbu nepainioti nuotolinio mokymosi su informacinių komunikacinių technologijų mokymu. Pagrindinis principas yra nepadidinti ekrano/kompiuterio ar kitokio IKT įrenginio naudojimo laiką, bet užtikrinti pedagoginio ugdymo proceso tęstinumą.** Norėčiau pasidalinti keliomis nuotolinio mokymosi rekomendacijomis, kai mokiniai mokyklos negali lankyti dėl karantino.

Bendradarbiaudami su tėvais ir vaikais, mokyklos administracijos atstovai ir mokytojai turėtų pateikti aiškias rekomendacijas, ko tėvai gali tikėtis iš mokyklos, kokia pagalba gali būti teikiama. **Mokytojai, mokiniai ir tėvai nuotoliniam mokymuisi turėtų naudoti tik mokyklos teikiamas skaitmenines priemones.** Idealiu atveju tą patį įrankį visi mokytojai turėtų naudoti tuo pačiu tikslu ir bent jau su tais pačiais mokiniais. Laikinas sustabdymas privalomo reguliaraus mokinių mokymosi mokykloje yra netinkamas laikas mokytis naudoti naujas skaitmenines priemones. Be to, nerekomenduojama ir jų gausa, nes blaškomas mokinių dėmesys. Šiuo laikotarpiu mokiniams reikalinga rutina ir struktūra. Labai svarbu ne tik užtikrinti mokinių kokybišką mokymosi, bet ir apsaugoti asmeninius duomenis taip, kaip numato Lietuvos įstatymai.

Privalomi klausimai apie skaitmeninius įgūdžius ir kompiuterinę įrangą

Organizuojant nuotolinį mokymą(si) būtina atsižvelgti į labai įvairius mokinių artimiausios aplinkos kontekstus, susijusius su vaikų ir šeimos skaitmeniniais įgūdžiais bei būtina įranga: ar šeimos gali lengvai pasiekti internetinį turinį ir veiklą? Ar turi internetinį ryšį? Ar yra pakankamai kompiuterinių įrenginių, ypač tais atvejais, jeigu šeimoje yra keli mokyklinio amžiaus vaikai, jeigu tėvai dirba nuotoliniu būdu? Ar daugiavaikių šeimų atveju seserys/broliai gali vienu metu prisijungti prie vykstančių sesijų ne tik dėl kompiuterio, bet ir dėl asmeninės erdvės?

Atsakius į visus šiuos klausimus, jeigu kokių nors priemonių stinga, mokykla turėtų būti pagalbos teikėja ir situaciją išspręsti kiek įmanoma palankiau mokinių atžvilgiu.

Lygiai tokius pat klausimus turėtume kelti ir spręsdami mokytojų ir mokyklos administracijos darbuotojų pasirengimą nuotoliniam darbui iš namų. Prieš planuojant ugdymo procesą, labai svarbu žinoti, kokie pedagoginio ir administracinio personalo skaitmeninių įrenginių taikymo ugdymo procese įgūdžiai ir namuose turima įranga, jos kokybė. Ar visi pedagogai turi reikiamą kompetenciją ir prieigą prie pakankamai galingo kompiuterio? Visuomet reikėtų atsižvelgti į konteksto specifiką.

Kad vaikas galėtų kokybiškai mokytis, IKT priemonė turėtų būti atitinkamo dydžio. Labai svarbu, kad būtų **didelis ekranas**. Telefonai ir kiti mažų ekranų įrenginiai netinkami ilgalaikių užduočių/veiklų stebėjimui ir atlikimui. Šio amžiaus vaikui išlieka svarbiausios mąstymo procedūros (skaitymas, rašymas, skaičiavimas ir kt.), o IKT yra priemonė, kuria per dieną **rekomenduojama dirbti ribotą laiką (nuo 10 ar 20 min iki 1 h). Jeigu dirbama ilgiau nei 20 minučių, būtinos pertraukos.**

Tad svarbu apgalvoti ir teikti pagalbą mokytojams, mokiniams ir tėvams naudojant skaitmeninius įrankius ir priemones. Rekomenduojama organizuoti trumpus mokymus mokytojams, taip pat mokiniams ir jų tėvams, skaitmeninių įrankių, kuriuos naudos mokykla, klausimais.

Būtina sąlyga – mokinių gerovė

Visi vaikai, kurie karantino metu lieka namuose, gyvena ribotoje socialinėje sąveikoje, nes negali susitikti ir bendrauti su draugais, kitais jiems artimais asmenimis, todėl jiems gali būti nuobodu ir trūkti aktyvumo. Dar svarbiau atsižvelgti į tai, kad jie gali turėti sergančių šeimos narių, jausti stresą dėl situacijos ir pan. Tad pageidautina, kad mokytojai būtų pozityvūs, skatintų teigiamas emocijas ir dėtų pastangas, kad vaikai gerai jaustųsi. Visa tai padėtų vaikui mokytis ir siekti gerų rezultatų.

Prieš pradėdami nuotolinį mokymą(si), pirmenybę teikite sprendimams, kaip spręsti psichosocialinius iššūkius

Mokyklos turėtų sutelkti turimas priemones, kurti bendruomenes, kad galėtų sujungti darbuotojus, mokinius ir tėvus. Reikėtų permąstyti ir įgalinti socialinio rūpinimosi priemones ir spręsti galimus psichosocialinius iššūkius, su kuriais mokiniai gali susidurti būdami izoliuoti. Mokyklos bendruomenė turėtų žinoti, į ką galima kreiptis pagalbos.

Vaizdo įrašai

Mokytojai gali skelbti vaizdo įrašus savo mokiniams arba gali organizuoti vaizdo, garso ar pokalbių susitikimus, kurių metu mokiniai gali pasirodyti arba nesirodyti ekrane. Jei ekrane pasirodo mokiniai, leidžiami tik tiesioginiai užsiėmimai, kurie neturėtų būti įrašomi.

Personalo bendradarbiavimo rekomendacijos

Mokytojai ir mokyklos administracijos darbuotojai turėtų pasirinkti ir taikyti nuoseklų bendradarbiavimo metodą. Komandos darbas turėtų būti glaudžiai susijęs, kad būtų užtikrintas sklandus nuotolinio mokymo įdiegimas. Visų pirma, mokytojai galėtų dalytis veiklomis, kūrybinių užduočių idėjomis, kad palengvintų darbą sau ir kolegoms. Rekomenduojama susikurti bendradarbiavimo platformą ir parengti tam tikro ciklo valdymo strategiją, pavyzdžiui, numatyti susitikimų laiką ir spręstinus klausimus/uždavinius dviejų savaitių laikotarpiui.

Kasdieninės veiklos struktūra: veiklų įvairovė

Nuotoliniame mokyme ritmas/veiklų tvarkaraštis gali skirtis nuo mokyklos tvarkaraščio ir būti lėtesnis. Atitinkamai ir ugdymo lūkesčiai/tikslai/laukiami rezultatai galėtų būti pakoreguoti, ypač, kai kalbame apie ikimokyklinio amžiaus vaikus ir pradinio ugdymo mokinius. Mokytojai turėtų atsižvelgti į šį aspektą.

Kita vertus, gali būti skatinamas labiau savarankiškas mokinių mokymasis (kad jis būtų efektyvus, mokiniai turėtų turėti individualius veiklos lapus), taip pat projektinis ar individualus darbas. Be to, tai gera proga skatinti eksperimentinę veiklą, leidžiančią mokiniams mokytis taikant bandymo ir klaidų metodą.

Mokykla ir mokytojai turėtų planuoti nuotolinių veiklų tvarkaraštį, atsižvelgdami į numatomą privalomos veiklos mokykloje sustabdymo trukmę. Reikėtų nuspręsti, ar nuotolinio mokymosi metu pagrindinis dėmesys bus skiriamas naujų žinių/gebėjimų ugdymui, ar bus sustiprinamos mokinių ankstesnio turinio, kurio jau buvo mokytasi mokykloje, žinios ir pagilinti gebėjimai.

Kasdienės veiklos planavimas

Priešmokyklinėje grupėje ir pradinėse klasėse rekomenduojama veiklas planuoti tokiu principu: 30 min – skaitymas, 30 min – rašymas, 30 min – gamtos ir socialiniai mokslai, 30 min – matematika. Viena diena savarankiškai veiklai be jokių virtualių susitikimų su mokytojais. Viena diena visos savaitės veiklų užbaigimui ir individualioms konsultacijoms su pedagogu. Vietoje kasdieninių mažos apimties veiklų atlikimo, galima planuoti ir ilgesnės trukmės projektus ar tiriamąsias užduotis, kurioms atlikti reikia daugiau nei 5 dienų trukmės. Atsižvelgiant į projektinės veiklos pažangą, tarpinius rezultatus, kitos savaitės veiklos apimtis gali būtų sumažinta arba padidinta.

Rekomenduojama darbo apimtis per dieną

Priešmokyklinė grupė	1-2 klasė	3-4 klasė	5 klasė
1,5 valandos (maksimumas)	2 valandos	2,5 valandos	3 valandos

Bendrosios ugdymo ir mokymosi internetu rekomendacijos

	Priešmokyklinė grupė	1-2 klasė	3-4 klasė
Planavimas			
Reguliariai skelbkite veiklos planą (turinį ir veiklas/užduotis). Bent kartą per savaitę šią informaciją pateikite tėvams.	•	•	•
Peržiūrėkite veiklos planus ir lanksčiai atrinkite prioritetus.	•	•	•
Aptarkite mokinių mokymosi namuose aplinkas: kiek įmanoma sumažinkite mokymosi prie IKT įrenginių laiką ir daugiau įtraukite fizinio aktyvumo veiklų.	•	•	•
Apgalvokite mokinių mokymosi lūkesčius/laukiamus rezultatus (dalyvavimas, bendravimas, užduočių atlikimo laikas). Būkite lankstūs dėl terminų pratęsimo, atsižvelgiant į namų sąlygas/aplinkybes.			•
Mokinių mokymosi veiklos stebėjimas			
Stebėkite kiekvieną mokinį, jo aktyvų dalyvavimą, fiksuokite mokinius, kurie nedalyvauja, išsiaiškinkite nedalyvavimo priežastis ir sunkumus.			•
Siųskite atsiliepimus mokiniams apie kiekvieną užduotį, net jeigu tai tik paskatinimas. Balso ir vaizdo atsiliepimai ypač vertingi šiomis sąlygomis.			•
Atidžiai stebėkite mokinių nusiteikimą ir veiklos krūvį.	•	•	•
Skatinkite mokinių bendravimą ir bendradarbiavimą kuriant ir palaikant bendruomenės jausmą, kuris gali padėti motyvuoti dalyvauti ir mokytis.			•
Bendravimas			
Bendraukite su mokiniais kalbėdamiesi su tėvais (taikykite įprastą metodą).	•	•	•
Siųskite trumpas garso ar vaizdo žinutes, kad palaikytumėte teigiamą ryšį su mokiniais.	•	•	•
Paskelbkite vieną vaizdo įrašą per dieną, kurio mokiniai galėtų laukti. Tai gali būti vaizdo pasisveikinimas „Labas rytas! Linkiu geros dienos!“ ar mokomasis vaizdo filmukas.	•	•	•

Pamokos/veiklos/užduoties pristatymas			
Nustatykite vaizdo konferencijų pamokų laiką (rekomenduojama bent savaitei).	•	•	•
Parenkite trumpą laukiamų rezultatų pristatymą (ką norime pasiekti?).	•	•	•
Siųskite nuorodas į ugdymo šaltinius tomis temomis, kurios jau buvo aptartos (reikia prisiminti) ir kurių bus mokomasi.	•	•	•
Kurkite paprastus iššūkius (pavyzdžiui, kas gali pastatyti tiltą iš namuose esančių daiktų?). Tėvai gali nufotografuoti rezultatus ir nusiųsti juos el. paštu arba įkelti kaip atsakymą į iššūkį tinklaraštyje (jeigu tai taikoma). Tokios užduotys sukuria vaikams artimą, mokymuisi palankią, įprastą aplinką.	•	•	•
Galite pateikti veiklas darbo lapuose, užduočių sąsiuvinuose (rankos lavinimo, rašymo ar skaičiavimo veiklos). Atliktas veiklas tėvai gali nufotografuoti ar atnešti, kai pasibaigs karantinas.	•	•	•
Galite rekomenduoti internetinių mokymosi platformų pasirinkimą, nusiųskite tėvams nuorodas į konkrečią veiklą. Svarbu, kad nebūtų per didelė įvairovė, rekomenduojama viena platforma.	•	•	•

SVARBU! Reikėtų vengti, kad mokiniai naudotųsi el. paštu, norėdami nusiųsti darbą mokytojams, nes tai sukuria per didelį mokytojų darbo krūvį skaitant, taisant ir įvertinant darbus, tvarkant pateiktus dokumentus. Dėl šios priežasties pirmenybė turėtų būti teikiama grupiniams darbams ir darbų įkėlimui į klasės platformas. Bendravimas el. paštu turėtų būti skirtas tik tam, kas negali būti perduota kitaip, arba tam, kas asmeniškai, ir neturėtų būti dalijamasi su visa klase. Bendri susitarimai turėtų būti pateikti visos klasės mokiniams ir jų tėvams prieinamose platformose, pavyzdžiui, Moodle ar Microsoft Teams, ar kt. Tikslas yra išvengti situacijos, kai mokytojas turi susitvarkyti su dideliu kiekiu sumaišytų el. laiškų, tada tvarkyti kuo daugiau priedų, kurių dokumente nėra vardo. Šiems darbams reikia labai daug laiko, kuris išnaudojamas neproduktyviai.

Apibendrinama norėčiau paprašyti, jog mokantis šiuo pakankamai sudėtingu laikotarpiu „neperkraukite“ mokinių mokymosi medžiaga ir užduotimis. Taip pat nepervarkite patys. Visi IKT įrenginiai ne tik padeda, bet ir sekina. Svarbu nepamiršti pozityvaus nusiteikimo, o kiekvienas iššūkis mus visus grūdina ir augina. Linkėčiau pradinio ugdymo pedagogų bendruomenei šiuo laikotarpiu vadovautis principu *Mažiau yra daugiau*.

Straipsnis parengtas remiantis Europos Komisijos dokumentais.